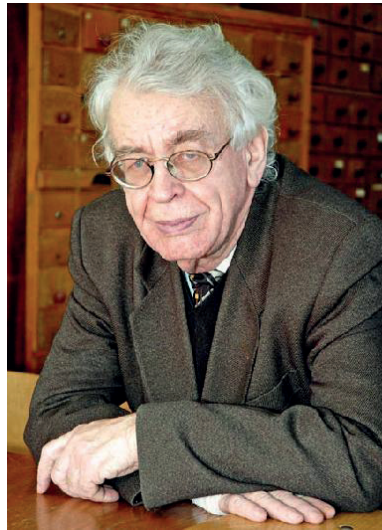

ХРОНІКИ

КАРПЕНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Починаючи з 2010 року, на філологічному факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова проводяться Міжнародні читання, присвячені вшануванню пам'яті всесвітньо відомого вченого-лінгвіста члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора фундатора Одеської ономастичної школи Юрія Олександровича Карпенка.

КАРПЕНКО Юрій Олександрович — всесвітньо відомий талановитий український мовознавець — народився 29.09.1929 в м. Малині Житомирської області. У 1953 році з відзнакою закінчив Львівський університет, де самостійно вивчав китайську, німецьку, французьку, чеську, болгарську та польську мови. У 1956 році достроково захистив у Чернівецькому університеті кандидатську дисертацію «Історія форм кількісних числівників в українській мові», а у 1967 році — докторську дисертацію «Топонімія Буковини», після чого почав завідувати кафедрою загального мовознавства Чернівецького університету. З 1968 р. працював в Одеському університеті: завідував кафедрами загального мовознавства, російської мови, української мови. Був членом Міжнародної ради ономастичних наук (з 1960 р.); членом-кореспондентом НАН України (2006), академіком АН ВШ України (1996 р.).

Мав близько 500 наукових праць, з них 8 монографій, 5 підручників. Понад 50 праць вийшло в зарубіжних виданнях (Росія, Білорусь, Чехія,

Словаччина, Бельгія, Болгарія, Югославія, Німеччина). Підготував понад 60 кандидатів наук і 6 докторів наук. Заснував авторитетну в світі Одеську ономастичну школу, був творцем сутнісної концепції власної назви та футурологічних перспектив її розвитку, засад ономастичної етимології, топонімічної й космонімічної систематики, ієрархії слов'янських теонімів, літературної та когнітивної ономастики тощо. Проте наукові праці вченого містять і дослідження з фонетики, фонології, історії мовознавства та українського народознавства, славістики, історії української мови, порівняльно-історичного мовознавства, орфографії, діалектології, стилістики, етнолінгвістики, соціолінгвістики, етимології тощо, що засвідчує універсальність наукової компетенції вченого.

Юрій Олександрович Карпенко пішов з життя 10 грудня 2009 року.

Перші Міжнародні Карпенківські читання відбулися 2010 року на філологічному факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. **Другі Міжнародні наукові читання** пам'яті видатного вченого **члена-кореспондента НАН України** Юрія Олександровича Карпенка відбулися в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова у жовтні 2011 року за участі Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, Української асоціації викладачів російської мови та літератури та під егідою Українського комітету славистів. Організатором читань виступила *кафедра загального і слов'янського мовознавства* філологічного факультету ОНУ під керівництвом учня професора Ю. О. Карпенка доктора філологічних наук, професора *Зубова Миколи Івановича*. Наукові читання мали міжнародний характер, оскільки об'єднали філологів із різних держав — України, Польщі, Китаю, Ірану, Болгарії, Казахстану, Латвії, Естонії та інших країн. Відомі у науковому світі вчені зібралися, щоб ушанувати його пам'ять та обговорити питання слов'янської і світової філології, які входили в коло наукових інтересів Ю. О. Карпенка. Серед тем доповідей були актуальні питання ономастики, історії мовознавства, лінгвостилістики, фольклористики і літературознавства тощо.

Програму наукових читань склали пленарне засідання та робота чотирьох секцій з ономастичної, загальномовознавчої, мовноісторичної проблематики та секція лінгвостилістики, літературознавства і фольклористики. Відкрив наукове зібрання декан філологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова, професор Є. М. Черноіва-

ненко пошаним словом про Ю. О. Карпенка та його діяльність в Одеському університеті. Продовжили програму пленарного засідання доповіді таких відомих у слов'янському світі науковців, як проф. В. В. Лучик («Актуальні напрями ономастичних досліджень» (Київ), проф. Л. О. Ткач («Внесок Ю. О. Карпенка в дослідження української літературної мови на Буковині» (Чернівці), доц. Д. В. Дергач («Лексико-семантичний потенціал слова в науковому діалозі українських філологів: Ю. О. Карпенко, Л. А. Лисиченко» (Київ) та ін.

За словами одного з учасників наукових читань — Дергача Дмитра Валерійовича, який представляв КНУ імені Тараса Шевченка, проведений науковий захід являє собою справді унікальне для філологічного осередку явище, об'єднане навколо знакової постаті Ю. О. Карпенка, погляди і творчий доробок якого слугували і слугують точкою відліку для багатьох розвідок сучасних мовознавців, які ровивають ідеї великого вченого на модерному ґрунті. За наслідками досліджень було видано два випуски періодичної наукової збірки «Мова».

16–17 жовтня 2012 року в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова відбулися **Треті Міжнародні наукові читання** пам'яті члена-кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка. Організатором читань виступила *кафедра української мови* філологічного факультету ОНУ під керівництвом доктора філологічних наук, професора Бондаря Олександра Івановича. На пленарному засіданні з вітальним словом до учасників читань звернулися ректор університету д. п. н., проф. Коваль І. М., декан філологічного факультету д. ф. н., проф. Черноіваненко Є. М. та завідувач кафедри граматики англійської мови д. ф. н., проф. Карпенко О. Ю. З ґрунтовними доповідями виступили знані науковці, серед яких директор Інституту української мови НАН України д. ф. н., проф. Гриценко П. Ю., д. ф. н., професор кафедри тюркології Євразійського національного університету імені Л. Гумільова Каіржанов А. К., д. ф. н., професор кафедри української мови ОНУ імені І. І. Мечникова Бондар О. І. та к. ф. н., професор кафедри російської мови цього ж університету Іщенко Д. С.

У межах наукових читань працювали три секції: «Ономастичні дослідження» (керівник секції — д. ф. н., проф. Карпенко О. Ю.), «Когнітивна, комунікативна, сугестивна лінгвістика і дискурсологія» (керівник секції — д. ф. н., проф. Ковалевська Т. Ю.), «Лексикологія, граматика, діалектологія, історія мови» (керівник секції — к. ф. н.,

доц. Хрустик Н. М.). Всього в Карпенківських читаннях взяли участь понад 80 науковців, серед яких представники філологічного факультету та факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Одеського державного аграрного університету, Одеської державної академії будівництва та архітектури, Одеського національного медичного університету, Одеської національної морської академії, Одеського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, а також учені з Національної академії наук України, дослідники з Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Криворізького національного університету, Кримського інженерно-педагогічного університету, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені І. Франка, Миколаївського національного педагогічного університету імені В. Сухомлинського, Сумського державного університету, Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Хмельницького національного університету тощо. В доповідях висвітлювалися проблеми сучасного мовознавства — від його класичних напрямів до найновітніших лінгвістичних галузей. Наукові читання закінчилися обговоренням доповідей та рекомендаціями щодо проведення наступних наукових читань пам'яті видатного українського мовознавця доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка.

Четверті Міжнародні наукові читання пам'яті члена-кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка відбулися 6–7 листопада 2014 року, організатором яких виступила *кафедра загального і слов'янського мовознавства* під керівництвом доктора філологічних наук, професора Войцєвої Олени Андріївни. Була запланована робота таких секцій, як «Наукова спадщина доктора філологічних наук, академіка Ю. О. Карпенка», «Слов'янська ономастика», «Історія та сучасний стан слов'янських мов і літератур», «Українська мова у синхронічному та діяхронічному аспектах», «Методика викладання слов'янських мов у середній та вищій школі» та і. Матеріали конференції були опубліковані у науковому фаховому виданні «Слов'янський збірник».

29–30 вересня 2016 року на філологічному факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова спільно з Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні відбулися **П'яті Міжнародні наукові читання**, присвячені 87-ій річниці члена-кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка. Організатором читань виступила тогоріч *кафедра російської мови та літератури*. У роботі конференції взяли участь понад 90 науковців з України, Молдови, Китаю та інших країн.

Більшість доповідей молодих науковців було заслухано й обговорено у трьох секціях (Актуальні питання сучасної ономастології; Проблеми комунікативної та когнітивної лінгвістики; Лексикографічні та лексико-граматичні студії).

На заключному пленарному засіданні було вирішено провести наступні читання, присвячені пам'яті члена кореспондента НАН України Ю. О. Карпенка, на честь 90-ї річниці від дня народження вченого, у 2019 році.

Шості Міжнародні наукові читання пам'яті члена кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка: до 90-річчя від дня народження (1929–2009) за участю Інституту української мови НАН України проведено 26–27 вересня 2019 р. Організатором читань виступила *кафедра української мови* філологічного факультету ОНУ під керівництвом учениці професора Ю. О. Карпенка доктора філологічних наук, професора Ковалевської Тетяни Юріївни. У заході взяли участь понад 120 науковців з України, зокрема таких вишів, як Вінницький технічний коледж, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ДВНЗ «Ужгородський національний університет», ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Запорізький національний університет, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Інститут педагогічної освіти та менеджменту, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, Інститут української мови НАН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Київ-

ський інститут інтелектуальної власності та права національного університету «Одеська юридична академія», Київський національний лінгвістичний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Криворізький державний педагогічний університет, Міжнародна Асоціація українців, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Львівський національний університет імені Івана Франка, Маріупольський державний університет, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, Миколаївський національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Одеська морська академія», Національний університет «Одеська юридична академія», Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Одеська державна академія будівництва та архітектури, Одеська національна академія харчових технологій, Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова, Одеський національний політехнічний університет, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, *Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка*, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Херсонський державний університет, Хмельницький національний університет, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

В конференції зокрема взяли участь Мозер Міхаель, професор мовознавства Інституту славистики Віденського університету (Австрія), Українського вільного університету в Мюнхені, Католицького університету ім. Петра Пазманя в Будапешті та Пілішчабі, Президент Міжнародної Асоціації українців; Гриценко Павло Юхимович, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту україн-

ської мови НАН України, завідувач відділу діалектології Інституту української мови НАН України; Загнітко Анатолій Панасович, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса; Шевченко Лариса Іванівна, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри стилістики та мовної комунікації Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Баландіна Надія Францівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; Бацевич Флорій Сергійович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка; Вільчинська Тетяна Пилипівна, доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; Космеда Тетяна Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, професор титулярний, завідувач кафедри україністики Інституту російської і української філології Університету імені Адама Міцкевича (Польща); Мартинова Ганна Іванівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького; Поповський Анатолій Михайлович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпровського державного університету внутрішніх справ; Торчинський Михайло Миколайович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Хмельницького національного університету; Фаріон Ірина Дмитрівна, доктор філологічних наук, професор катедри української мови Національного університету «Львівська політехніка» та інші знані в Україні і світі лінгвісти. Також узяли участь науковці з Віденського університету (Австрія), Католицького університету ім. Петра Пазманя в Будапешті та Пілішчабі (Угорщина), Мюнхенського технічного університету (Німеччина), Тиранського університету (Албанія), Університету імені Адама Міцкевича (Польща), Університету імені Палацького (м. Оломоуць, Чеська Республіка), Хучжоуського університету (Китайська

Народна Республіка), Шаньдунського міжнародного університету (Китайська Народна Республіка).

На заключному засіданні міжнародної конференції одностайно ухвалено рішення про високий науковий рівень представлених робіт і про нагальну необхідність проводити такі заходи в подальшому.

29–30 вересня 2022 року попри війну з РФ в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова в режимі онлайн відбулися **Сьомі Міжнародні наукові читання** пам'яті всесвітньо відомого вченого, засновника Одеської ономастичної школи, члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора Юрія Олександровича Карпенка. Організатором читань виступила *кафедра української мови* філологічного факультету ОНУ під керівництвом учениці професора Ю. О. Карпенка доктора філологічних наук, професора Ковалевської Тетяни Юріївни. На пленарному засіданні з вітальним словом до учасників читань звернулися ректор університету д.юр.н., проф. Труба В. І., декан філологічного факультету д. ф. н., проф. Кондратенко Н. В., завідувачка кафедри граматики англійської мови д. ф. н., проф. Карпенко О. Ю., а також модератор конференції завідувачка кафедри української мови та мовної підготовки іноземців д. ф. н., проф. Ковалевська Т. Ю. З ґрунтовними доповідями виступили знані науковці, серед яких директор Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України член-кореспондент НАН України д. ф. н., проф. Ажнюк Б. М., директор Інституту української мови НАН України, Почесний професор ОНУ імені І. І. Мечникова, д. ф. н., проф. Гриценко П. Ю., член-кореспондент НАН України д. ф. н., проф. Загнітко А. П. та інші відомі українські й закордонні вчені, які з найщирішими почуттями згадали великого вченого і віддали шану його творчому науковому генію.

У межах наукових читань працювали п'ять секцій: Секція № 1. Ономастичні студії: класика і сучасність (керівник секції — д. ф. н., проф. Романченко А. П.), Секція № 2. Система мови в синхронії та діячності: актуальні аспекти (керівник секції — д. ф. н., проф. Дружинець М. Л.), Секція № 3. Проблеми соціолінгвістики, лінвокультурології та когнітивної лінгвістики (керівник секції — д. ф. н., проф. Ареф'єва Н. Г.), Секція № 4. Комунікативна сугестія в поліжанрових дискурсах (керівник секції — д. ф. н., проф. Ковалевська-Славова А. В.), Секція № 5. Проблеми українського і світового літературознавства (керівник секції — д. ф. н., проф. Шевченко Т. М.).

В конференції зокрема взяли участь Мозер Міхаель, професор мовознавства Інституту славистики Віденського університету (Австрія), Президент Міжнародної асоціації українців, Петра Витейчкова, адвокат, тренер ОБСЄ / БДІПЛ із злочинів на ґрунті ненависті (Чеська Республіка), Уляна Холод, кандидат філологічних наук (PhD), старший викладач кафедри славистики філософського факультету Університету імені Франтішека Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка), Семенюк Олег Анатолійович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. К. Винниченка, Космеда Тетяна Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса, Олексенко Володимир Павлович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, Громко Тетяна Василівна, доктор філологічних наук, доцент кафедри української філології та журналістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький), Міняйло Роман Вікторович, доктор філологічних наук, професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Царьова Ірина Валеріївна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Ясакова Наталія Юріївна, доктор філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри української мови Національного університету «Києво-Могилянська академія», Іліаді Олександр Іванович, доктор філологічних наук, професор кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Олексенко Володимир Павлович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, Прадід Юрій Федорович, доктор філологічних наук, професор, Псарьов Сергій Олександрович, підполковник, заступник командира окремого полку зв'язку ЗСУ, а також практично всі про-

фесори, доценти, викладачі, аспіранти і магістранти всіх кафедр філологічного факультету.

Загалом у Сьомих міжнародних Карпенківських читаннях взяли участь понад 90 науковців, серед яких практично всі професори, доценти, викладачі, аспіранти і магістранти всіх кафедр філологічного факультету, учені факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Одеської національної морської академії, Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Національного університету «Одеська політехніка», а також учені з Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інституту української мови НАН України, дослідники з Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Донецького національного університету імені Василя Стуса, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Ужгородського національного університету, Кропивницького інституту державного та муніципального управління, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Національного університету кораблебудування імені адмірала С. Й. Макарова, Херсонського державного університету, Ужгородського національного університету, Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу. В доповідях висвітлювалися проблеми історичного і сучасного мовознавства — від його класичних напрямів до найновітніших лінгвістичних галузей. Наукові читання закінчилися обговоренням доповідей та спільною резолюцією учасників про високий науковий рівень представлених робіт про нагальну необхідність навіть у цей складний час обов'язково проводити конференції такого рівня в подальшому.

*Т. Ю. Ковалевська,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови та мовної підготовки іноземців
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова*